

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

©2022 ВОЛОСЮК М. В.

УДК 330.3:332.1:338.2
JEL: O10; R13; R58

Волосюк М. В. Концептуалізація забезпечення місцевого економічного розвитку: зарубіжний досвід і можливості його адаптації в Україні

Метою статті є дослідження концептуальних засад забезпечення місцевого економічного розвитку в різних країнах світу та надання рекомендацій щодо можливості адаптації зарубіжного досвіду в Україні. У статті запропоновано авторське визначення поняття «забезпечення місцевого економічного розвитку» з точки зору ієрархічного підходу як системи публічно-управлінських дій, заходів і рішень, що спрямовані на зростання економічної активності та задоволення місцевих (локальних) інтересів. У статті досліджено концептуальні основи забезпечення місцевого економічного розвитку в США, Канаді та Польщі. Країни мають різні пріоритети, плани та сфери діяльності в місцевому економічному розвитку, але спільним при цьому є врахування економічних реалій глобалізації, збалансованість інтересів широкого кола всіх зацікавлених осіб та партнерів, планування та стратегічний характер ініціатив та відсутність уніфікації підходів до місцевого економічного розвитку. Політика забезпечення місцевого економічного розвитку в США в контексті сучасних викликів модернізується, поряд із традиційним інструментарієм з'являються сучасні методи підтримки місцевого економічного розвитку. І вирішальну й унікальну роль у цьому процесі відіграє федеральний уряд, розробляючи політики різного впливу на регіони та території країни на основі їх економічних реалій. Цікавими концептуальними напрямками забезпечення місцевого економічного розвитку територій Канади в сучасних умовах є концепції економічної самодостатності та економічної самозабезпеченості, в основі яких лежить зменшення залежності від державних дотацій, субвенцій, інших економік тощо. Ключовою частиною забезпечення місцевого економічного розвитку є Департамент регіонального та місцевого розвитку Канади та канадські агенції регіонального розвитку. Забезпечення місцевого економічного розвитку в Польщі залежить від економічної політики, яку проводять органи державної влади на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Тут варто відмітити синхронізований і проактивний підхід до формування стратегічних пріоритетів, що містить урахування логічної, просторової, часової відповідності всіх стратегічних атрибутів для досягнення загальної узгодженості напрямів розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також значну підтримку та фінансову допомогу від Європейського Союзу в реалізації стратегічних цілей місцевого економічного розвитку. На основі зарубіжного досвіду в Україні варто провести трансформацію державної регіональної політики з метою розробки та реалізації програм повоєнного відновлення регіональних економік. Органи місцевого самоврядування мають зосередити свою увагу на розробленні власної політики місцевого економічного розвитку, яка буде відповідати та синхронізуватися з державною регіональною політикою повоєнного відновлення.

Ключові слова: місцевий економічний розвиток, державна регіональна політика, зарубіжний досвід, повоєнне відновлення.

Рис.: 4. **Бібл.:** 18.

Волосюк Марина Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (просп. Героїв України, 9, Миколаїв, 54025, Україна)

E-mail: maryna.volosiuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0612-6988>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-7566-2018>

UDC 330.3:332.1:338.2

JEL: O10; R13; R58

Volosiuk M. V. The Conceptualization of Ensuring Local Economic Development: Foreign Experience and Possibilities of Its Adaptation for Ukraine

The purpose of the article is to study the conceptual foundations of local economic development in different countries of the world and provide recommendations on the possibility of adapting foreign experience for Ukraine. The article proposes the author's own definition of the concept of «ensuring local economic development» from the point of view of a hierarchical approach as a system of public-managerial actions, measures and decisions aimed at increasing economic activity and satisfying local interests. The article explores the conceptual foundations of local economic development in the USA, Canada and Poland. Countries have different priorities, plans and areas of activity in local economic development, but it is common to take into account the economic realities of globalization, the balance of interests of a wide range of all stakeholders and partners, planning, the strategic nature of initiatives and the lack of unification of approaches to local economic development. The policy of ensuring local economic development in the United States in the context of modern challenges is being modernized, along with traditional instruments, novel methods of supporting local economic development appear. And the federal government plays a decisive and unique role in this process, developing policies of various influences on the regions and territories of the country based on their economic realities. Interesting conceptual directions for ensuring local economic development of Canadian territories in the current conditions are the conceptions of economic self-dependence and economic self-sufficiency, which are based on reducing dependence on the State-controlled subsidies, subventions, other economies, etc. The major role in the local economic development plays the Department of Regional and Local Development of Canada and Canadian Regional Development Agencies. Ensuring local economic development in Poland depends on the economic policies pursued by public authorities at the central, regional and local levels. Here it is worth noting a synchronized and proactive approach to the formation of strategic priorities, which includes taking into account the logical, spatial, temporal correspondence of all strategic attributes to achieve overall coherence of development directions at the national, regional and local levels, as well as significant support and financial assistance on the part of the European Union in the implementation of strategic goals of local economic development. Based on foreign experience, Ukraine needs to carry out the transformation of the State regional policy in order to develop and implement programs for the post-war recovery of regional economies. Local governments should focus on developing their own local economic development policy, which would be in line with the State regional policy of post-war recovery.

Keywords: local economic development, regional policy of the State, foreign experience, post-war recovery.

Fig.: 4. **Bibl.:** 18.

Місцевий економічний розвиток робить важливий внесок у ефективність національної економіки і стає все більш значущим зі зростанням глобальної конкуренції, мобільності населення, технічного прогресу та, як наслідок, – регіональних відмінностей і диспропорцій.

Ефективний місцевий розвиток може зменшити нерівність між регіонами; збільшити кількість місцевих робочих місць та підприємств, а також загальний обсяг інвестицій приватного сектора; поліпшити обмін інформацією з інвесторами та забудовниками; підвищити послідовність і впевненість у розробці місцевої стратегії розвитку. Надалі це може привести до більш точного оцінювання наявних місцевих економічних ресурсів (активів) і конкурентних переваг, а також до більш надійної оцінки стратегії розвитку.

Проте успіх місцевого економічного розвитку залежить від низки рамкових умов, інституційного потенціалу, інтелекту, втручання керівництва та інструментів розвитку, які поєднуються при розробці та реалізації стратегій місцевого розвитку. Мери, голови громад, виборні та призначені державні службовці, посадовці, які очолюють різні місцеві установи та громадські організації, можуть впливати на результати державної політики та спільних місцевих ініціатив, особливо якщо вони вкладають свій час та енергію в організацію місцевого розвитку та залучення можливостей та інтересів приватного та державного секторів.

В академічному середовищі можна зустріти наукові дослідження, що присвячені концептуальним засадам забезпечення місцевого економічного розвитку органами державної та регіональної влади, місцевого самоврядування. Дану тематику досліджують зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких: A. Liu, B. McDearman, X. Souza Briggs, M. Muro, A. F. Pira, A. Tomer, J. S. Vey [1], Т. Уманець, Л. Гриневич, І. Топалова, О. Дарієнко, Л. Шаталова [9], M. W. Sienkiewicz [13] та інші. Однак в умовах воєнного стану в Україні та в період повоєнного відновлення питання забезпечення місцевого економічного розвитку залишаються відкритими, і це потребує подальших наукових пошуків у цьому напрямку та обґрунтованих рекомендацій щодо можливості адаптації зарубіжного досвіду забезпечення місцевого економічного розвитку в Україні.

Роботу виконано у межах господарської теми «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (Держ. реєстр. № 0122U200784).

Мета статті – дослідити концептуальні засади забезпечення місцевого економічного розвитку в різних країнах світу та надати рекомендації щодо можливості адаптації зарубіжного досвіду в Україні.

Забезпечення місцевого економічного розвитку розглядається нами як система публічно-управлінських дій, заходів і рішень, що спрямовані на зростання економічної активності та задоволення місцевих (локальних) інтересів. Забезпечення місцевого економічного розвитку припускає:

- ✦ створення необхідного для цього нормативно-правового поля;
- ✦ створення відповідних інститутів на центральному, регіональному та місцевому рівнях і координація їх діяльності;
- ✦ запровадження механізмів врегулювання зобов'язань та інтересів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій та громадськості;
- ✦ запровадження інструментів забезпечення місцевого економічного розвитку, визначених у законодавчому порядку.

Поступ на національному рівні до місцевого економічного розвитку демонструє помітні відмінності в усьому світі. Країни мають різні пріоритети, плани та сфери діяльності в місцевому економічному розвитку. Таким чином, першим етапом ієрархічного підходу до забезпечення місцевого економічного розвитку є *визначення цілей і завдань та показників ефективності на основі національних пріоритетів*. Крім того, на цьому етапі обираються програми, які можна використовувати для досягнення визначених цілей і завдань, а це може сприяти інклюзивному обговоренню національних реформ за участю багатьох учасників. Результати багатоголового пошуку можуть бути корисними для розробки політики забезпечення місцевого економічного розвитку, оскільки вони прозорі, актуальні для політики та пропонують варіанти, а не рекомендації.

Далі, наступним етапом ієрархічного підходу до забезпечення місцевого економічного розвитку є *розробка загально-регіональних концепцій (уявлень)*, що використовуються для моделювання масштабу різних комбінацій інструментів державної політики щодо регіонального розвитку. Розробка концепцій регіонального розвитку може мати сотні варіантів політики через складність багатоголозової економіки регіонів країни, багатовимірний характер інструментів політики та різноманітність цілей регіонального розвитку.

Третій етап забезпечення місцевого економічного розвитку передбачає *планування (моделювання) цього процесу в громадах з вибором індивідуальних інструментів місцевого економічного розвитку*. Згодом можна впровадити новий або модифікований інструментарій для досягнення стратегічних цілей розвитку громади. Нові або переглянуті інструменти мають бути інтегровані в інклюзивні обговорення та спільне реформування місцевого економічного розвитку.

Концептуальні основи забезпечення місцевого економічного розвитку закладені в дослідженнях зарубіжних учених та експертів. Можна зазначити, що історія зростання економік США, Канади та європейських країн – це еволюція вдосконалення місцевого економічного розвитку. Сучасна концепція забезпечення місцевого економічного розвитку полягає в урахуванні економічних реалій глобалізації, збалансованості інтересів широкого кола всіх зацікавлених осіб та партнерів, плануванні та стратегічному характері ініціатив та відсутності уніфікації підходів до місцевого економічного розвитку.

На сучасному етапі розвитку економіка США регулярно стикається з рецесіями, екстремальними кліматичними явищами, зривами ланцюжків поставок та іншими викликами, які непропорційно впливають на деякі місцеві економіки і ще більше випробовують здатність нації адаптуватися та підтримувати економічну стійкість у довгостроковій перспективі. Тому в умовах сучасних викликів відбулися зміни в державній підтримці місцевого економічного розвитку [1] (рис. 1).

Як бачимо, політика забезпечення місцевого економічного розвитку має виконувати дві важливі функції. З одного боку, органи місцевого самоврядування є важливими для реалізації національних програм економічного розвитку. Державним інститутам не вистачає спроможності охопити реалізацію програм по всій країні. Таким чином, вони повинні покладатися на місцеві органи влади для виконання багатьох заходів, які зазвичай включаються до національних програм. З іншого боку, органи місцевого самоврядування мають проводити свою політику економічного розвитку. Хоча ця політика має бути узгоджена з національною політикою, вона також має відображати місцеві можливості та виклики, у тому числі наявність і кваліфікацію місцевої робочої сили, доступність інфраструктури, а також їх адміністративні та фінансові можливості.

Через цю складність неможливо розробити єдиної схеми забезпечення економічного розвитку на місцевому рівні, яку можна було б застосовувати де завгодно. Чим точніше державна політика відповідає як національним пріоритетам, так і конкретним місцевим можливостям та викликам, тим більша ймовірність її успіху.

На державному рівні в США є чітке усвідомлення, що федеральний уряд відіграє вирішальну та унікальну роль у місцевому економічному розвитку [1]. Він розробляє політики різного впливу на регіони країни на основі їх економічних реалій. Керівники державного та приватного секторів у багатьох регіонах США визначили унікальні можливості з високим потенціалом, а також прогалини в місцевій економіці, які їх стримують. Їм потрібні адекватні ресурси для розвитку та поєднання своїх економічних та інших активів таким чином, щоб вивести їх на нову економічну траєкторію [1].

Значущим партнером для регіонів США виступає Адміністрація економічного розвитку (*Economic Development Administration – EDA*), яка «через Програму досліджень і національної технічної допомоги фінансує розробку та розповсюдження нових інструментів для практиків економічного розвитку та політиків, які можуть використовуватися для прийняття обґрунтованих рішень щодо розвитку» [2]. Іншими словами, це єдина державна агенція, яка, маючи у своїй структурі шість регіональних офісів, зосереджена виключно на регіональному економічному розвитку, працює безпосередньо з громадами та регіонами, щоб допомогти їм створити потенціал для економічного розвитку на основі умов і потреб місцевого бізнесу.

EDA надає регіонам і громадам фінансову допомогу для економічного розвитку, щоб вони могли захочувати інновації та підприємництво в найліпший для них спосіб.

В умовах сучасних викликів основні напрями та інструменти забезпечення регіонального економічного розвитку в США наведено на рис. 2.

Як видно з рис. 2, реформи останніх років у США зумовили розширення повноважень EDA:

- ✦ у напрямку відновлення регіональних економік, оскільки економіка США не монолітна, а представлена системою регіональних економік;
- ✦ у напрямках комплексного стратегування економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіонів, оскільки саме регіони є центрами конкуренції в новій глобальній економіці, тому їм потрібні різні стратегії, інструменти та ресурси, а їхні програми розгортаються в різних масштабах.

Схожий інститут забезпечення місцевого економічного розвитку працює і в **Канаді**. Департамент регіонального та місцевого розвитку Канади (*The Regional and Local Development Department*) здійснює програми, що обслуговують три основні сектори:

- ✦ регіональний розвиток;
- ✦ місцевий розвиток;
- ✦ розвиток бізнесу [3].

Ключовою частиною забезпечення місцевого економічного розвитку є канадські агенції регіонального розвитку (RDA). Їх діяльність спрямована

Рис. 1. Забезпечення місцевого економічного розвитку в США

Джерело: складено за [1].

на розвиток семи територій Канади та процвітання місцевих громад. RDA тісно співпрацюють з підприємствами та інноваторами у своїх регіонах, щоб сприяти економічному зростанню, яке створює більше добре оплачуваних робочих місць. Фінансування ініціатив у регіонах відбувається за рахунок бюджетного Плану інновацій та навичок уряду Канади (Canada's Innovation and Skills Plan), частиною якого є RDA (рис. 3).

Цікавим концептуальним напрямом забезпечення місцевого економічного розвитку територій Канади в сучасних умовах є концепція економічної самодостатності. Вона полягає в:

- ✦ усвідомленні важливості місцевої економіки для громади;
- ✦ пов'язуванні успіхів місцевих проектів із потребами громади;
- ✦ використанні різних моделей економічного розвитку (ринкова економіка, соціальна економіка, циркулярна економіка, економіка благ, економіка громад) [4].

Концепція економічної самодостатності (*Economic Self-Sufficiency*) полягає в тому, щоб створити місцеву економіку, яка забезпечує «усе, достатньо для всіх, назавжди» [5].

Напрями забезпечення економічного розвитку		
Сприяння відновленню регіональних економік	Комплексне стратегування економічного розвитку	Підвищення конкурентоспроможності регіонів
Інструменти економічного розвитку		
National Economic Resilience Data Explorer (NERDE) Консолідація інформації про критерії економічної кризи, вплив COVID-19 на місцеву економіку, а також існування та появу промислових кластерів на регіональному рівні	CEDS Central, Stronger CEDS, Stronger Regions Розробка ефективних, технічно обґрунтованих стратегій, що спрямовують економічний розвиток, за допомогою тренінгів, технічної допомоги, вебінарів, публікацій тощо	APRED Картографічний інструмент для вивчення профілів стійкості до катастроф і вразливості округів Сполучених Штатів
Economic Development Writing & Lecture Series Розробка серії навчальних матеріалів щодо поточного стану економічного розвитку, особливо в невеликих містах і сільських територіях	CEDS Library – Stats America Пошуковий доступ до комплексних стратегій економічного розвитку за регіонами по всій країні	U. S. Cluster Mapping Інструмент картографування кластерів та дані про регіональне бізнес-середовище для сприяння економічному зростанню та національній конкурентоспроможності
Revolving Loan Fund Program Створення револьверного кредитного фонду, який забезпечує доступ до гнучкого джерела капіталу, яке можна використовувати в поєднанні з більш звичайними джерелами для розвитку та розширення місцевого малого бізнесу	Nuclear Power Plants and the CEDS Національний аналіз інтеграції потенціалу електростанцій ядерними громадами у власні стратегії розвитку	USA Competes Інструмент розширення можливостей регіонів для підвищення їх глобальної конкурентоспроможності через міжнародне залучення

Рис. 2. Пріоритети забезпечення регіонального економічного розвитку в США

Джерело: складено за [2].

Іншими словами, місцеві економіки повинні прагнути універсалізувати матеріальний рівень життя, достатній для хорошого життя, але який є екологічно сталим у далекому майбутньому. Як тільки це буде досягнуто, подальше зростання матеріальних благ не буде економічним пріоритетом і потребуватиме свідомого стримування. Як зазначає А. Samuel [5], «для індивідів та економік, які вже споживають надмірно, досягнення достатнього рівня означає не просто опір подальшому зростанню, а спочатку вступ у фазу запланованого економічного спаду. Після досягнення стійкої достатності, процвітання слід шукати в різних нематеріальних формах благополуччя, таких як соціальні відносини, зв'язок з природою, громадська участь тощо. Немає обмежень для різноманітності якісного поліпшення життя в самодостатній економіці, але для досягнення стійкості матеріальні стандарти життя не повинні бути спрямовані на споживчий достаток, а лише

на те, що є мінімально достатнім для повноцінного життя» [5, р. 69].

Найчастіше концепцію економічної самодостатності території пов'язують з її сталим розвитком [6], тобто «як засіб і мету переходу до більш сталої економіки» [7]. Досягнення стану самодостатності є бажаним з точки зору як екосистем, так і соціальних та економічних систем території.

Незважаючи на популярність, концепція економічної самодостатності була піддана критиці за те, що її важко визначити і ще важче оцінити [8]. Однак ряд учених [9] все ж таки визначили фактори забезпечення економічної самодостатності територіальної громади: «нерухомі ресурси (природні ресурси, основні фонди, соціальна сфера); людські ресурси; комерційна інфраструктура; комунікаційна інфраструктура території; розвиток підприємницької діяльності та інших форм господарювання»,

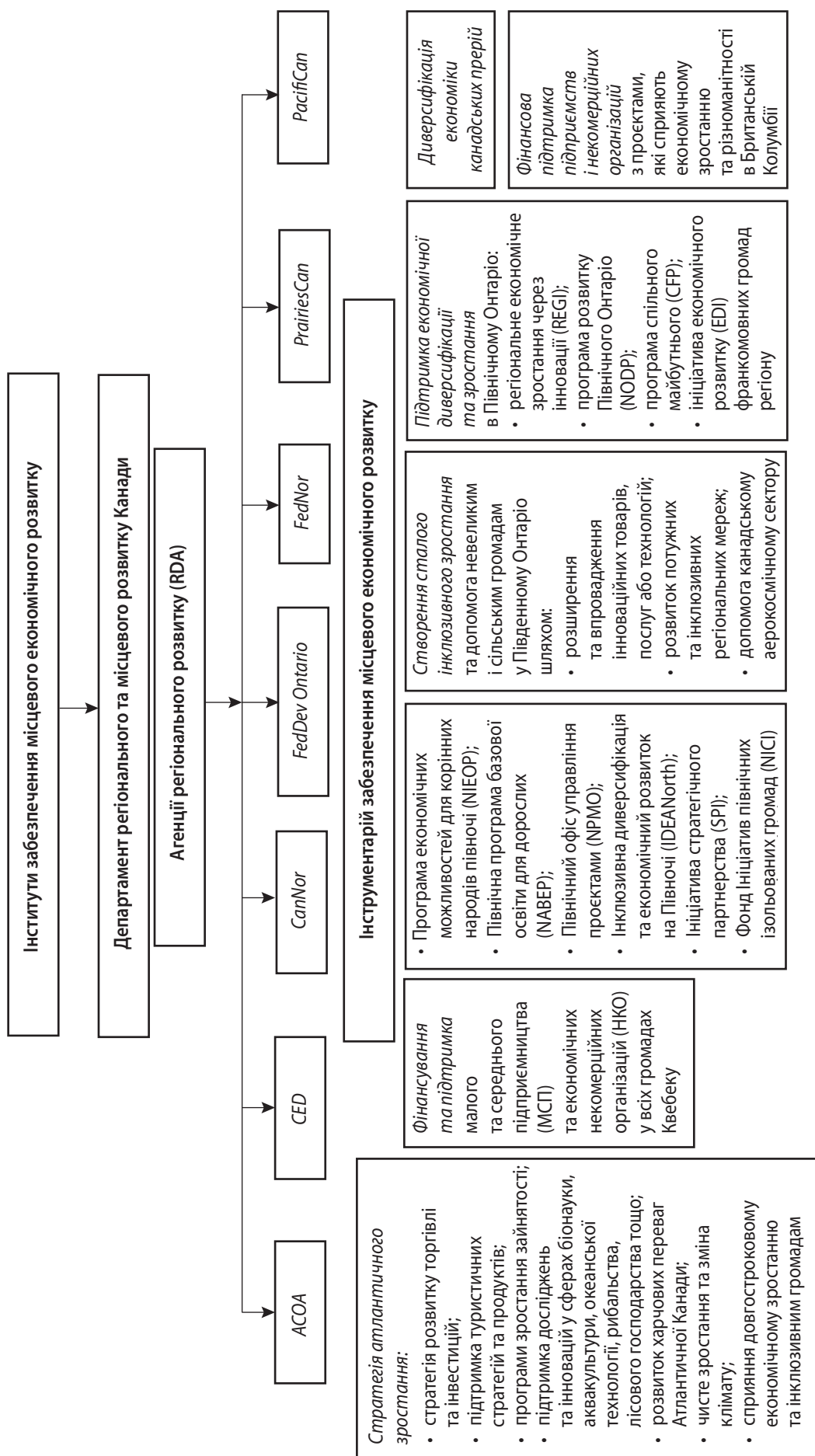

Рис. 3. Забезпечення регіонального та локального розвитку в Канаді

Джерело: складено на основі [3; 4].

а також запропонували розраховувати узагальнений інтегральний індекс забезпечення економічної самодостатності територіальної громади на основі індексної моделі, яка складається з шести інтегральних показників забезпеченості територіальної громади [9]. Зазначимо, що такий систематичний процес оцінювання економічної самодостатності територіальних громад може стати ефективним управлінським інструментом, але є сумнівні щодо універсалізації такої методики для всіх територіальних громад.

Варто відмітити також концепцію економічного самозабезпечення громади (*Economic Self-Reliance*). Як зазначає Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR) [10], «самозабезпечення базується на сильних соціальних структурах і зростаючих рівнях економічної активності, а також на соціальних та економічних зв'язках жителів та біженців з місцевими громадами. Соціальна самозабезпеченість означає здатність громади функціонувати з певним рівнем згуртованості, соціальної відповідальності та взаємної залежності, приймати рішення, мобілізувати ресурси, розбудовувати та максимізувати міжособистісну здатність вирішувати проблеми та ініціативи для взаємної вигоди. Економічна самозабезпеченість базується на доступі до матеріальних і грошових активів і управлінні ними» [10].

На думку Р. С. Godfrey [11], «економічна самозабезпеченість представляє інший спосіб мислення про процеси та результати економічного розвитку. Ця концепція передбачає здатність накопичувати й утримувати економічні ресурси, що перевищують основні потреби громади» [11, р. 7]. Іншими словами, громади, які є економічно самозабезпеченими, мають більшу стійкість до негативних економічних подій.

Обидві концепції – і економічної самодостатності, і економічної самозабезпеченості – не передбачають ізоляції та тільки внутрішньої орієнтації місцевого економічного розвитку. Тут мається на увазі зменшення залежності від державних дотацій, субвенцій, інших економік тощо. Але щоб громада була справді самодостатньою, вона повинна мати диверсифіковану та всеохоплюючу економічну структуру, що буде виробляти засоби виробництва та предмети споживання в достатній кількості, щоб задовольнити споживчий попит і поліпшення добробуту місцевих жителів.

Забезпечення місцевого економічного розвитку в Польщі залежить від економічної політики, яку проводять органи державної влади на центральному, регіональному та місцевому рівнях. На національному рівні економічна політика може мати дві основні цілі: довгострокову – забезпечення найвищого рівня економічного розвитку та середньокороткострокову – усунення надмірних коливань економічного зростання, спричинених наслідками ділового циклу, економічної нестабільності чи інших потрясінь, пов'язаних із раптовими коливаннями по-

питу чи пропозиції. Водночас, після початку реформи децентралізації (1999), місцева влада, зокрема на рівні муніципалітетів, отримала нові інструменти впливу на місцевий розвиток. Ці інструменти визначено як у публічному праві Польщі, так і в стандартах державного управління, які впроваджує місцева влада, основним інструментом якої є стратегія місцевого розвитку.

Концептуальна модель забезпечення місцевого економічного розвитку в Республіці Польща (рис. 4) – це децентралізована система розробки та реалізації державної регіональної політики, де головну роль відіграють воєводські органи самоврядування із активним залученням місцевих органів влади.

Слід відмітити також значну підтримку від Європейського Союзу – як на початку впровадження змін в адміністративно-територіальному устрої Польщі, так і подальшу фінансову допомогу в реалізації стратегічних цілей місцевого економічного розвитку.

Як зазначається в Національній Стратегії регіонального розвитку-2030 [12], «польські регіони відрізняються за своїм потенціалом, бар'єрами та викликами, з якими вони стикаються. Ця різноманітність означає відповідним чином адаптоване державне втручання». До 2030 р. на національному рівні планується підтримка міст, що сприяє формуванню конкурентного потенціалу регіонів – «найбільших агломерацій, міст середнього розміру та малих міст із функціональним зв'язком із сільською територією, незалежно від їхнього розміру, розташування чи їхніх соціальних, економічних та адміністративних функцій», а також забезпечення умов для економічного розвитку сільської місцевості через «заплановане втручання регіональної політики, що стосується різних типів сільських територій і відрізнятиметься не лише залежно від рівня їхнього розвитку, а й від функцій, які вони виконують» [12, р. 23].

Що стосується місцевого рівня, то, як зазначає М. W. Sienkiewicz [13], «забезпечення економічного розвитку на місцевому рівні в Польщі, в основному, пов'язане з діяльністю місцевих органів влади в межах покладених на них завдань і повноважень. Це також означає створення конкретних можливостей для розвитку економіки та умов для розвитку діючих там суб'єктів господарювання» [13, р. 409]. Дослідник вважає, що «міське самоврядування в Польщі має правові, організаційні та інституційні можливості для створення економічного розвитку. Ефективність діяльності значною мірою залежить від ставлення місцевої влади, її обізнаності, знань та вмінь» [13, р. 424].

Подальші дослідження щодо забезпечення місцевого економічного розвитку в Польщі спрямовані на визначенні підходів місцевої влади до цього процесу та є важливими для практиків і політиків, які керують процесом забезпечення місцевого економічного розвитку, оскільки вказують на складові цього

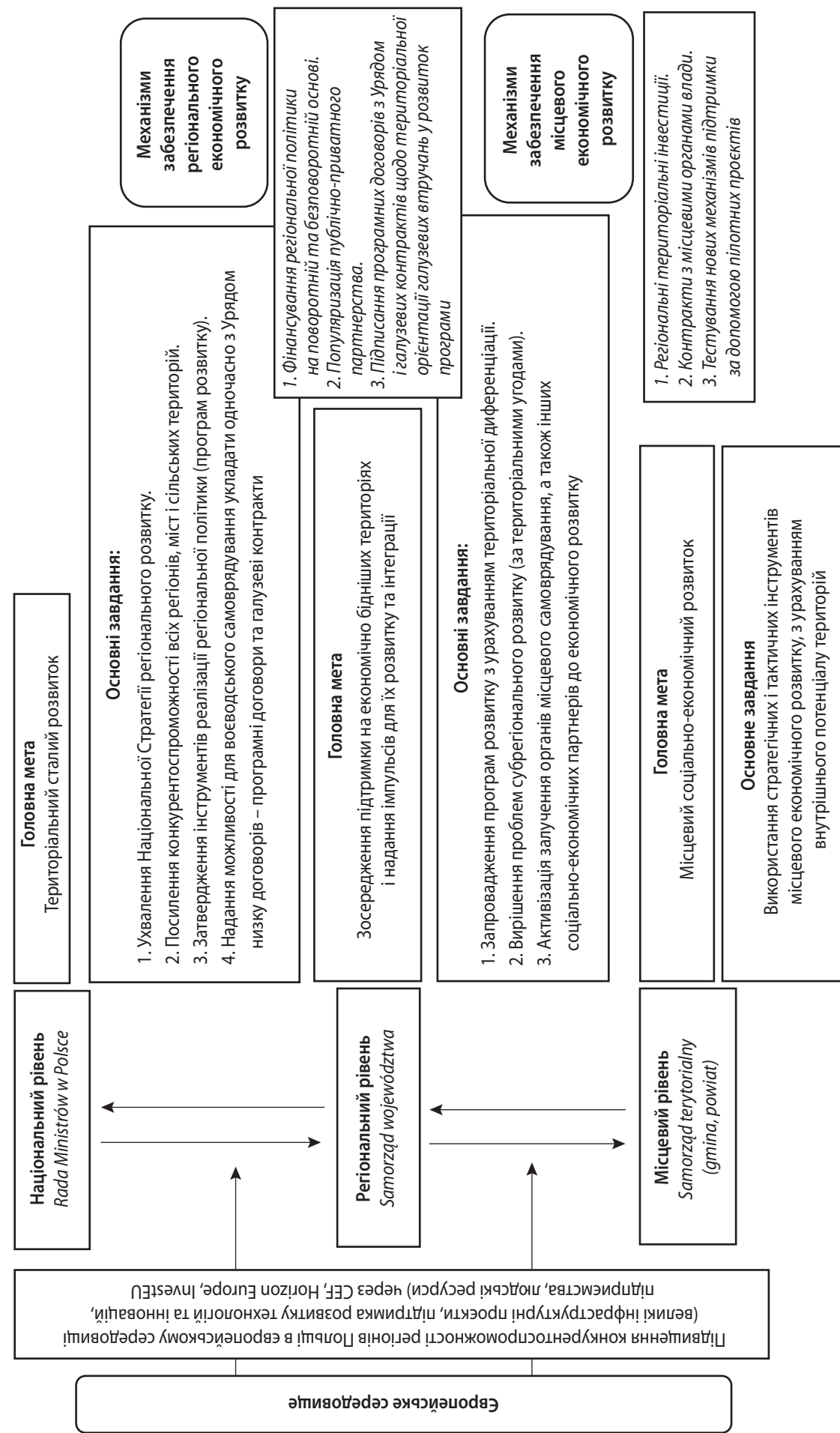

Рис. 4. Концептуальна модель забезпечення місцевого економічного розвитку в Республіці Польща

Джерело: складено за [12].

процесу та взаємозв'язки між ними. Заслужують на увагу наукові праці таких дослідників:

- 1) J. Przywojska, A. Podgórnjak-Krzykacz [14], де увага зосереджена на ревіталізації місцевої економіки, а також доведено необхідність активізації бізнес-спільноти в місцевому економічному розвитку;
- 2) W. Biedka, M. Herbst, J. Rok, P. Wójcik [15], в якій доводиться позитивний вплив інвестицій у людський капітал на місцеві доходи та місцевий економічний розвиток;
- 3) M. Banaszewska, I. Bischoff, E. Bode, A. Chodakowska [16], де доведено, що міжмуніципальна співпраця (ММС) у політиці забезпечення місцевого економічного розвитку має позитивний вплив на місцеві економічні показники та знижує місцевий рівень безробіття;
- 4) P. Churski, T. Herodowicz, B. Konecka-Szydłowska, R. Perdał [17], в якій стверджується, що «забезпечення місцевого розвитку повинно бути зосереджено на розкритті невикористаного та сплячого потенціалу та посиленні невикористаних можливостей. І передусім має прагнути розширити можливості місцевих зацікавлених сторін для проектування майбутнього розвитку території, незалежно від її поточного рівня розвитку. Важливо, що це вимагає не збільшення обсягу втручань, а поліпшення їх якості, здебільшого визначеної інституційними факторами»;
- 5) R. Marks-Bielska, M. Wojarska, W. Lizinska, K. Babuchowska [18], де на основі проведення регресійного аналізу виявлено наявність взаємодії між інституційною ефективністю та місцевим економічним розвитком. Доведено, що «ефективно діє місцева влада, яка, прагнучи поліпшити соціально-економічну ситуацію, максимально використовує внутрішній потенціал, підкріплюючи свої зусилля оптимальною комбінацією інструментів. Така влада будує партнерські стосунки з різними категоріями зацікавлених сторін (підприємцями, потенційними інвесторами, неурядовими організаціями) і здатна оперативної та компетентно реагувати на потреби, про які вони сигналізують. Вона уміло визначає свої цілі, одночасно залучаючи до цього процесу місцеву громаду, і після того, як цілі визначені, швидко та без зайвих зволікань приймає рішення для досягнення поставлених цілей».

Підсумовуючи вищезазначене, звернемо увагу на єдність у дослідженнях польських учених та експертів щодо зосередження місцевих органів влади на сильних сторонах території, які є результатом внутрішнього потенціалу, а також на активізації використання різних інструментів при

проведенні власної політики забезпечення місцевого економічного розвитку.

ВИСНОВКИ

Зарубіжний досвід забезпечення місцевого економічного розвитку демонструє, що для України надзвичайно важливою буде трансформація державної регіональної політики з метою розробки та реалізації програм повоєнного відновлення регіональних економік. Своєю чергою, органи місцевого самоврядування для виконання багатьох заходів, що включатимуть ці програми, мають, по-перше, зосередити свою увагу на розробленні власної політики місцевого економічного розвитку, яка буде відповідати та синхронізуватися з державною регіональною політикою повоєнного відновлення; по-друге, на основі дослідження та ретельної оцінки людських, економічних і соціальних втрат, масштабів фізичного збитку інфраструктури та виробничих секторів визначити місцеві підходи та інструменти забезпечення економічного розвитку із урахуванням місцевих уявлень, ментально-культурних особливостей тощо.

Перспективами подальших розвідок є розробка механізму забезпечення місцевого економічного розвитку в системі державної регіональної політики, а на концептуальному рівні – удосконалення концепції забезпечення місцевого економічного розвитку в умовах післявоєнної відбудови України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Liu A., McDearman B., Souza Briggs X. et al. Making local economies prosperous and resilient: The case for a modern Economic Development Administration: Report. 2022. URL: <https://www.brookings.edu/research/making-local-economies-prosperous-and-resilient-the-case-for-a-modern-economic-development-administration/>
2. U. S. Economic Development Administration. URL: <https://www.eda.gov/>
3. Офіційний сайт Уряду Канади. URL: <https://www.canada.ca/>
4. Regional and Local Development Department: Activity Report, February – May 2022. URL: <https://www.krg.ca/en-CA/assets/Council/RLD-May2022-En.pdf>
5. Samuel A. Sufficiency Economy: Envisioning a prosperous descent. 2017. URL: <http://samuelalexander.info/wp-content/uploads/2017/02/Sufficiency-Economy-Samuel-Alexander.pdf>
6. Huber J. Towards industrial ecology: sustainable development as a concept of ecological modernization. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 2000. Vol. 2. Iss. 4. P. 269–285. DOI: [https://doi.org/10.1002/1522-7200\(200010/12\)2:4<269::AID-JEPP58>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/1522-7200(200010/12)2:4<269::AID-JEPP58>3.0.CO;2-U)
7. Jungell-Michelssohn J., Heikkurinen P. Sufficiency: A systematic literature review. *Ecological Economics*. 2022. Vol. 195. Art. 107380. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2022.107380>
8. Hawkins R. L. From Self-Sufficiency to Personal and Family Sustainability: A New Paradigm for Social Policy.

- Journal of Sociology and Social Welfare*. 2005. Vol. 32. Iss. 4. P. 77–92. URL: <https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3115&context=jssw>
9. Umanets T. et al. Economical Self-Sufficiency of a Territorial Community as a System Characteristic of its Self-Development / Umanets T., Grynevych L., Topalova I., Darienko O., Shatalova L. *Academy of Strategic Management Journal*. 2018. Vol. 17. Iss. 5. URL: <https://www.abacademies.org/articles/economical-selfsufficiency-of-a-territorial-community-as-a-system-characteristic-of-its-selfdevelopment-7515.html>
 10. Handbook for Self-reliance. Prepared by Reintegration and Local Settlement Section Division of Operational Support UNHCR, Geneva. 2005. 334 p. URL: <https://www.unhcr.org/44bf7b012.pdf>
 11. Godfrey P. C. What is Economic Self-Reliance? *Journal of Microfinance / ESR Review*. 2008. Vol. 10. Iss. 1. URL: <https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1152&context=esr>
 12. National Strategy of Regional Development 2030. Socially sensitive and territorially sustainable development. Warsaw, 2020. URL: <https://www.gov.pl/>
 13. Sienkiewicz M. W. Local economic development policy in Poland: Determinants and outcomes. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Rijeka*. 2014. Vol. 32. Iss. 2. P. 405–427. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/194367>
 14. Przywojska J., Podgórnjak-Krzykacz A. The economic dimension of revitalisation in Poland – local authorities' perspective. *Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum*. 2022. Vol. 21. Iss. 3. P. 415–433. URL: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/aspal/article/view/7620/6224>
 15. Biedka W., Herbst M., Rok J., Wójcik P. The local-level impact of human capital investment within the EU cohesion policy in Poland. *Regional Science*. 2021. Vol. 101. Iss. 2. P. 303–325. DOI: <https://doi.org/10.1111/pirs.12648>
 16. Banaszewska M., Bischoff I., Bode E., Chodakowska A. Does inter-municipal cooperation help improve local economic performance? – Evidence from Poland. *Regional Science and Urban Economics*. 2022. Vol. 92. Art. 103748. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2021.103748>
 17. Churski P., Herodowicz T., Konecka-Szydłowska B., Perdał R. Spatial Differentiation of the Socio-Economic Development of Poland – «Invisible» Historical Heritage. *Land*. 2021. Vol. 10. Iss. 11. Art. 1247. DOI: <https://doi.org/10.3390/land10111247>
 18. Marks-Bielska R., Wojarska M., Lizinska W., Babuchowska K. Local Economic Development in the Context of the Institutional Efficiency of Local Governments. *Engineering Economics*. 2020. Vol. 31. No. 3. P. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ee.31.3.22261>
- REFERENCES**
- Banaszewska, M. et al. "Does inter-municipal cooperation help improve local economic performance? – Evidence from Poland". *Regional Science and Urban Economics*, art. 103748, vol. 92 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2021.103748>
- Biedka, W. et al. "The local-level impact of human capital investment within the EU cohesion policy in Poland". *Regional Science*, vol. 101, no. 2 (2021): 303-325. DOI: <https://doi.org/10.1111/pirs.12648>
- Churski, P. et al. "Spatial Differentiation of the Socio-Economic Development of Poland – «Invisible» Historical Heritage". *Land*, art. 1247, vol. 10, no. 11 (2021). DOI: <https://doi.org/10.3390/land10111247>
- Godfrey, P. C. "What is Economic Self-Reliance?" *Journal of Microfinance*, vol. 10, iss. 1. ESR Review. 2008. <https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1152&context=esr>
- "Handbook for Self-reliance. Prepared by Reintegration and Local Settlement Section Division of Operational Support UNHCR, Geneva. 2005". <https://www.unhcr.org/44bf7b012.pdf>
- Hawkins, R. L. "From Self-Sufficiency to Personal and Family Sustainability: A New Paradigm for Social Policy". *Journal of Sociology and Social Welfare*, vol. 32, iss. 1 (2005): 77-92. <https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3115&context=jssw>
- Huber, J. "Towards industrial ecology: sustainable development as a concept of ecological modernization". *Journal of Environmental Policy & Planning*, vol. 2, no. 4 (2000): 269-285. DOI: [https://doi.org/10.1002/1522-7200\(200010/12\)2:4<269::AID-JEPP58>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/1522-7200(200010/12)2:4<269::AID-JEPP58>3.0.CO;2-U)
- Jungell-Michelsson, J., and Heikkurinen, P. "Sufficiency: A systematic literature review". *Ecological Economics*, art. 107380, vol. 195 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2022.107380>
- Liu, A. et al. "Making local economies prosperous and resilient: The case for a modern Economic Development Administration: Report". 2022. <https://www.brookings.edu/research/making-local-economies-prosperous-and-resilient-the-case-for-a-modern-economic-development-administration/>
- Marks-Bielska, R. et al. "Local Economic Development in the Context of the Institutional Efficiency of Local Governments". *Engineering Economics*, vol. 31, no. 3 (2020): 323-333. DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ee.31.3.22261>
- "National Strategy of Regional Development 2030. Socially sensitive and territorially sustainable development". Warsaw, 2020. <https://www.gov.pl/>
- Ofitsiyni sait Uriadu Kanady. <https://www.canada.ca/>
- Przywojska, J., and Podgorniak-Krzykacz, A. "The economic dimension of revitalisation in Poland – local authorities' perspective". *Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum*, vol. 21, iss. 1 (2022): 415-433. <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/aspal/article/view/7620/6224>
- "Regional and Local Development Department: Activity Report, February – May 2022". <https://www.krg.ca/en-CA/assets/Council/RLD-May2022-En.pdf>
- Samuel, A. "Sufficiency Economy: Envisioning a prosperous descent". 2017. <http://samuelalexander.info/wp-content/uploads/2017/02/Sufficiency-Economy-Samuel-Alexander.pdf>
- Sienkiewicz, M. W. "Local economic development policy in Poland: Determinants and outcomes". *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Rijeka*, vol. 32, iss. 2 (2014): 405-427. <https://hrcak.srce.hr/file/194367>
- "U. S. Economic Development Administration". <https://www.eda.gov/>
- Umanets, T. et al. "Economical Self-Sufficiency of a Territorial Community as a System Characteristic of its Self-Development". *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 17, iss. 5 (2018). <https://www.abacademies.org/articles/economical-selfsufficiency-of-a-territorial-community-as-a-system-characteristic-of-its-selfdevelopment-7515.html>